

mateix ja reconeix a cada pas, en aquesta secció: «le mot ne fait pas partie du lexique courant» (p. 198.16 etc.), «ce mot ne s'est pas conservé dans le lexique» (p. 201.4). ¿Per què, doncs, gosa estendre-s'hi i recolzar-hi tant?

Junt amb això, dóna per sobreentès, que, al costat de la terminació de *TURON-*, hi ha hagut variants en *-et*, en *-ELLU*, *-INA*, *-OTTU*, *-ALE*, *-ATA*; sense altra prova que els acostumats postulats semàntics d'interpretació toponomàstica, o una dada poc antiga més o menys insegura. Fins admetent que alguna d'aquestes variants sufixals vagi existir, amb sentit relacionable amb el de *turó*: està a la vista que és imprudent, i de mal mètode, negligir el mot ben establert, cat. *turó* i gascò *turon*, amb vasta extensió i vida moderna, per fundar-se sobre aquest devessall de noms de sentit ignorat i etimologia tan discutible. ¿Que ell és suís i especialista en toponomàstica suïssa? Sí: per això ens embafa amb tantes minúcies suïsses i francoprovençals, difícils de refutar, però indemostrables. Raó ben vàlida humanament, ben cert, i tan comprensible. Però no era un procedir científic.

D'altra banda gran part de la seva argumentació està presentada tendenciosament, dislocada amb vistes a demostrar dues tesis errònies. Primera. Així com no vacillem a donar raó al suís Aebischer contra el català Balari, perquè en això té raó, contra Meyer-Lübke (compatriota seu) no la hi podríem donar de cap manera. Aquest ja va veure que no hi podia haver res en comú entre un tipus **TÜRRA* 'terròs, gleva' i una base *TURON-*; cosa ja evident des del punt de vista fonètic: mai una *-RR-* no es pot confondre amb una *-R-*, que no són valors indiferents ni es passa gairebé mai de l'una a l'altra.

En això Aebischer, com a bon franco-parlant, menys prea desimboltament la distinció entre els dos fonemes consonàntics, quan ja això sol li prohibia ajuntar uns mots que signifiquen 'gleva, terròs' amb un que designa un cim de muntanya. Per a aquest tipus **TÜRRA*, veg. l'exposició que n'hem donat a *TERRA* (a propòsit dels derivats *torròs*, *terròs*, que també vénen d'allò, amb sufix pre-romà i influència parcial de *terra*). Resti clar, doncs, que això és un mot enterament diferent de *turó*, i que no havia de barrejar-l'hi.

En la part italiana (pp. 200ss.) el treball d'Aebischer és molt millor: materials nous, molt interessants i de significat clar. També més crític en l'aspecte toponomàstic: vacilla un moment (pp. 201-2) davant uns quants noms de muntanya en *Torr-* (*La Torretta*, *Monte Torrone* ---), però cuita a descartar-los adonant-se aquí de l'homonímia: són derivats de *Torre* *TURRIS*, aplicat com a tants llocs a cims de forma torrejant (com els nostres *Torreneules*, *Torremilans*, *Torriconàs* etc.).⁷

Sobretot, aquí (pp. 203ss.) ens comunica la important descoberta del sud-it. *toro* 'turó', que ha desenterrat brillantment de textos vellíssims. En passatges tan clars com els següents: «quod commune habemus in montibus de locum Cetaria --- et in Carvonara, per hec finis. --- per ipso ballone ['vall grossa'] sa-

liente in ipso *toru* de Inbrici» a. 952; «Hi fines --- in serra maore de monte qui vocatur F. --- sicut discernit ['fa aiguapartió'] *toru* --- et ab ipso *toru* rectum descendente ---» a. 980; «divisimus eos caput fixum de susum in iusum, a finem de ipsum *torum* aqua versantem usque in flumen» a. 988. D'aquest *torum* o *toru* en dóna cites de 22 docs. diferents, quasi tots del S. x, i alguns encara del xii.

Després el mot anà en decadència i no en troba més, però encara n'ha quedat un isolat supervivent a Ottaiano, punt 722 de l'*AIS* (falces del Vesuvi), on o *tuóro* respongué a la pregunta «monticello» (mapa 422); és evident que aquí tenim el mateix mot que en els docs. del S. x figura encara en la forma arcaica sense diftongació, però aquí ja diftongada. Tots aquells docs. es refereixen (amb multitud de NLL citats) a les comarques de Nàpols, Salern i Campània, compilats en el *Codex diplomaticus Cavensis* i el *Codice Diplomatico Amalfitano*, p.p. per Filangieri i altres grans cartistes italians.

Aquí sí que té raó per fer-nos acceptar la seva identificació amb topònims moderns: a l'illa de Capri dues muntanyetes dites *Tuoro piccolo* i *Tuoro dell'Aruta*. En aquella zona de Terra Ferma, entorn de Nàpols, cita onze localitats anomenades *Tuoro Sant'Angelo* etc.; i, de les importants, dóna proves que estan situats damunt d'un pujol o un turó.

Fa pena de constatar que també en aquesta part esmunyeix una tesi errònia. La segona que he anunciat. En un dels docs. citats, el nostre mot apareix en la forma *taur-* («fine ipsius *taurici*»): un sol document, entre els 22 que cita; tots els altres porten *toru*, *toro*, amb ò, sense excepció; però amb un lleuger i profitós enginy, encapçala la llista amb aquesta grafia excepcional; i des d'aquí, i gràcies a aqueix artifici, es posa a parlar (p. 206), de «la zone TAURUS» etc. Els 21 casos de la grafia *toro* s'eclipsen, i fa passar per constatat que és **TAURUS*.

Potser ell al·legava, en el fur intern, i evità dir-ho, per desentendre's de l'isolament, que el cas de *taur-* figura en el doc. que exhibeix la data més antiga, any 871. Però aquesta antiguitat única ja dóna peu a la sospita que el doc. deu ser una còpia modernitzada, no sense retocs arcaïtzants, o un text ante-datat per raons d'interessos predials o monàstics etc.: el *Codex Cavensis* va ser compilat més tard (en el S. xi o xii almenys). En tot cas, una dada isolada no val res, enfront de la o unànime de les altres 21; fins suposant que es conservés en l'original, i que l'original també portés *taur-*, hauríem de descartar-ho com a llatinització de notari, sense valor, de fantasia. Però no hi ha tal pergami original. Aquest document consta només en la còpia tardana del cartulari.

I el lingüista què hi diu? Doncs també diria, en tot cas, que la fonètica històrica i dialectal s'oposa rotundament a admetre un ètímon amb diftong AU. El diftong AU es manté intacte en llengua d'oc, per tant allà no podia donar *turon* ni *toron*; també s'hi oposa la *u* catalana, la *ü* gascona. I no menys les formes italianes, amb la diftongació *tuoro!* comprovada pels seus